

INCIPIIT LIBER SECUNDUS.

JAmque, favente Deo, Francos pax
undique habebat,
Straverat adversos Marsque Deusque
viros.
Namque senex Carolus Cæsar venerabilis Orbi
Concilium (1) revocat ad sua testâ novum.
Aurato refidens folio sic cœpit ab alto,
Electi circum quem resident Comites:
Audite, o Proceres, nostro nutrimente freti,
Agnita narro quidem, veraque credo satis
Dum mihi namque foret juvenali (2) in corpore virtus,
Viribus, atque armis ludere cura fuit.
Non torpore meo, turpique pavore, fatebor,
Francorum fines gens inimica tulit.
Jam quoque; sanguis hebet, torpescit dira senectus,
Florida cantibus lactea colla premit.
Dextera bellatrix quondam famosa per Orbem.
Sanguine frigente, jam tremebunda cadit.
Proles (3) nata mihi superis abscellit ab oris,
Ordine functa suo heu tamulata jacet,
Sed quoque; quæ potior, Dominoque placentior olim
Vita fuit, semper est mihi cessa (4) modò.
Nec vos deseruit Christus, qui germine nostro
Servaret, Franci, nunc sobolem placitam.
Illa meis semper delectans incluta iussis
Paruit, atque meum edidit imperium.
Semper amore Dei Ecclesiarum jura novavit,
Credita Regna sibi contulit in melius.
Vidistis, quæ dona (5) olim Maurorû funere misit.
Regi, arma, & vinclos, magna trophea simul.
Vos mihi consilium fido de pectore, Franci,
Dicite: nos promtè mox peragamus idem.
Tunc *Heinardus* (6) erat Caroli dilectus amore,
Ingenioque sagax, & bonitate vigenis.
Hic cadit ante pedes, vestigia basat alma,
Doctus consiliis incipit ista prior:
O Cæsar famose polo, terraque, marique,
Cæsareum qui das nomen habere tuis.
Addere consilium nil nostrum est posse, nec ulli
Mortali potius Christus habere dedit.
Quæ tibi corde Deus miseratus contulit, hortor
Quantocius parens omnia perfacias.
Filius alme tibi prædulcis moribus exstat,
Pro meritis qui quit Regna tenere tua.

- (1) Eginhardus in Annalib. ad Annum 813 *Habito generali Conventu, evocatum ad se Aquisgranum filium suum Ludovicum Aquitaniae Regem excipiens, coronam illi imposuit, & Imperialis nominis sibi consortem fecit.* Haec latius ad eundem annum 813. narrantur ab Auctore Vitae Ludovici ipsius.
(2) Ita in MSto pro *juvenili*.
(3) Nimirum ei mors praematura anno 810. Pipinum, anno autem 811. Carolum, ambos ejusdem Caroli M. filios sustulerat.
(4) Idem *relicta*.
(5) Ultra mensuram excurrit, quia septem pedibus constat hic versus. Delendum illud *dona*, veluti superfluum, & a quopiam sciolo adjectum: legendum vero: *Fidistis quæ olim*.
(6) Qui heic Poetae nostro nominatur, idem est atque Eginhardus, vir celeberrimus, ab aliis quoque antiquis *Heinardus* appellatus, Auctor Vitae Caroli M. atque, ut multi arbitrantur, etiam Annalium Francorum, Notarius & familiaris ipsius Augusti, eique inter paucos carus, ut Ermoldus ipse testatur. *Immam* quoque ipsius Caroli filiam duxisse traditur: quod tamen non aequè certum.
(7) Scilicet *Aquisgranum*, quam sedem sibi praeci-

A Hunc petimus cuncti, majorque minorque popellus,
Hunc petit Ecclesia, Christus & ipse faver.
Hic valet Imperii post tristia funera vestri
Jura tenere armis, ingenioque, fide.
Annuit at Cæsar latus, Christumque precatur.
Mittit & ad sobolem mox celerando suam.
Tempore namque illo Hludovvic bonus Aquitanorum,
Ut supra cecini, Regna tenebat ovans.
Quid moror? extemplo patris pervenit ad aula:
Gaudet Aquis (7) Clerus, plebs, Proceresque, Pater.
Incipit hæc iterum Carolus, per singula verba,
Dilectæ proli narrat & exposuit.
Nate Deo care, & patri, populoque subacto,
Quem mihi solamen cessit habere Deus.
Cernis at ipse meam senio properante senectam
Deficere, & tempus mortis (8) inesse mihi.
Prima mei cura Regni moderamina constant,
Quæ immeritò mihi met contulit ipse Deus.
Non favor, aut levitas humanæ mentis adurget
(9).
Quæ tibi crede loquor, sed pietatis amor.
Francia me genuit, Christus concessit honorem,
Regna paterna mihi Christus habere dedit.
Hæc eadem tenui, nec non potiora recepi,
Christicologus fuit Pastor, & arma gregi.
Cæsareum primus Francorum nomen adeptus,
Francis Romuleum nomen habere dedi.
Hæc ait, & capiti gemmis auroque coronam (10)
Imposuit pignus Imperii folobis.
Accipe nate meam, Christo tribuente, coronam,
Imperique decus suscipe nate simul.
Qui tibi concessit culmen miseratus honoris,
Conserat ipse tibi posse placere sibi.
Tum pater, & soboles præstandi munere læti,
Prandia magna colunt cum pietate Dei.
O festiva dies multos memoranda per annos!
Augustos geminos, Francica terra, tenes.
Francia plaude libens: plaudat simul aurea (11)
Roma.
Imperium spectant cetera Regna tuum.
Tum Carolus sapiens multis suadebat alumnum,
Diligat ut Christum, Ecclesiamque colat.
Amplexans nimium libabat & oscula pulcra;
Dat licitum (12) ad propria, verba suprema
sonat. Tem-

- quam delegerat Carolus Magnus.
(8) Quæ revera eum sustulit anno proxime sequenti 814.
(9) Pro *adurget*. In Pandectis quoque Florentinis, in vetustissimis Virgili Codicibus, & in nonnullis lapidibus legi *urguere*, Dauquius in Orrograph. animadvertit.
(10) Consentiant Annales omnes, non tantum cunctorum consilio totius Regni, & Imperialis nominis consortem constitutum a Carolo Augusto Ludovicum filium, sed etiam Imperiali diademate coronatum: quam tamen coronationem postea Stephanus Romanus Pontifex repetivit, & confirmavit, ut infra habetur.
(11) Idem supra ceteras urbes præstantissima. Ita vero titulus hic insequentibus temporibus invaluit, ut in sigillis Augustorum adhiberetur. Diploma Ottonis I. anno 972. scriptum præfert sigillum plumbeum pendens, in cuius antica visitur caput cum epigraphæ AVREA ROMA in postica vero parte OTTO IPERATOR ROMANOR. Eadem aut similia legas in nonnullis aliis Cæsarum sigillis.
(12) Hoc est, dat licentiam sive veniam, atque eum sinit ad Regna propria, sive in Aquitaniam, regredi.